

МАКТАБ ВА ОТА-ОНАЛАР ҲАМКОРЛИГИ – ДАРС ИНТИЗОМИНИ ТАЪМИНЛАШ МЕЗОНИ СИФАТИДА

Насиба Холбоевна Элмурзаева

Тошкент вилояти Чирчиқ давлат педагогика институти катта ўқитувчиси

АННОТАЦИЯ

Мазкур мақолада мактаб ва ота-оналар ҳамкорлиги асосида ўқувчиларнинг дарс машғулотида доимий иштирок этишини таъминловчи меъзонлар ҳақида фикр юритилган. Бу борада мактаб ва ота-оналар ҳамкорлигини кучайтириш бўйича амалий таклифлар билдирилган.

Калит сўзлар. Мактаб, оила, ўқувчи, дарс, ҳамкорлик, ахлоқ, тарбия.

PARTNERSHIP BETWEEN SCHOOL AND PARENTS AS CRITERIA FOR LESSON DISCIPLINE

ABSTRACT

In this article we are talking about the principles of ensuring student participation in school activities. From the author gives practical recommendations for strengthening the cooperation of the school and parents.

Keywords. School, family, student, class, cooperation, behavior, education.

КИРИШ

Фарзанд аввало оила бағрида униб-ўсади, шахс сифатида шаклланади. Бола оилада жисмонан, фикран ва ахлоқан тарбияланиши, соғлом фикр ва яхши ахлоқ билан тарбияланган бўлиши лозим. Оиладаги таълим-тарбия, маънавий-ахлоқий қадриятлар кейинчалик жамиятдаги ижтимоий муносабатларда, маҳаллада, олий ва ўрта таълим муассасаларида шаклланади. Оилада соғлом муҳитни яратиш, ҳуқуқий тарбияни яхшилаш, фарзандларга чуқур билим асосларини ўргатиш, уларнинг маърифатли ва маънавиятли кишилар бўлиб етишишларини таъминлаш, касб-хунар эгаллаб, жамиятга нафи тегадиган инсон бўлишида мактаб ва ота-оналар ҳамкорлигининг ўрни бекиёсдир.

АДАБИЁТЛАР ТАҲЛИЛИ ВА МЕТОДОЛОГИЯ

Ёш авлодга замонавий таълим бериш билан бирга, уларни умуминсоний ва миллий қадриятлар, юксак ахлоқий фазилатлар руҳида тарбиялаш масаласи

давлатимизнинг доимий эътиборида. Ушбу шарафли ва масъулиятли ишларни амалга оширишда бир-бирига чамбарчас боғлиқ уч омил: «оила — маҳалла — таълим муассасаси» ҳамкорлиги муҳим аҳамият касб этамоқда.

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2012 йил 19 июндаги "Баркамол авлодни тарбиялашда оила институти ва фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органларининг таълим муассасалари билан ўзаро ҳамкорлигини янада ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида"ги 175-сонли қарори ижросини таъминлашда асосий эътиборни оила-таълим-маҳалла ҳамкорлиги самарадорлигига эришиш, ота-оналарнинг фарзандлар тарбиясидаги ўрни, мажбурият-масъулиятини кучайтириш, ўқув муассасаларида таълим-тарбия сифатини ўрганиб, уларни такомиллаштиришга оид тадбирларни амалга оширишга қаратмоғимиз зарур.

Мактаб ва ота-оналар ҳамкорлигини янада ривожлантириш ҳамда дарс интизомини таъминлаш энг мураккаб, кенг кўламли масалалардан биридир. Бундай улкан, масъулиятли, шарафли ишни оила, маҳалла, мактаб, кенг жамоатчилик билан ҳамкорликда олиб бориш муҳим ўрин эгаллайди.

Тарбия оиладан бошланар экан, болаларга бериладиган дастлабки маънавий-ахлоқий ва ҳуқуқий тушунча, тасаввур ва малакалар ота-онанинг саводхонлиги даражасига боғлиқ деб ҳисоблаймиз. Айниқса, болалар онгига маънавият, мафкура, ахлоқ, тиббий маданият, бурч, ҳуқуқ тушунчаларини сингдириш ота-онадан маълум билим ва кўникмани талаб этади. Бунда оиланинг вазифалари соғлом муҳитни яратиш, ҳуқуқий тарбияни яхшилаш, фарзандларга чуқур дунёвий билим асосларини бериш, уларнинг маърифатли ва маънавиятли кишилар бўлиб етишишларини таъминлаш, бозор муносабатларига мос бўлган касб-ҳунар ўргатиш, онгига иқтисодий тушунчаларни сингдиришдан иборатдир.

Шунингдек, мактаб ва ота-оналар ҳамкорлиги асосида болани мустақил фикрлашга ўргатиш ва миллий мафкурага садоқат руҳида тарбиялаш, улардаги истеъдод куртакларини ривожлантириш учун зарур шароитларни яратиш, санитария-гигиеник, экологик кўникмаларни сингдириш, диний ақидапарастлик, ичкиликбозлик, гиёҳвандликка қарши тарбияни амалга ошириш ҳам ўта муҳим саналади.

Мактаб ва ота-оналар ҳамкорлигини янада мустаҳкамлашда мамлакатимиздаги ўн мингдан зиёд фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органларида "Оила-маҳалла-таълим муассасаси" жамоатчилик кенгашлари

ташқил этилиб, мактабларда дарс интизомини тўлиқ таъминлаш самарадорлигига эришилмоқда.

И.Каримовнинг "Юксак маънавият–енгилмас куч" китобида “Одобли, билимдон ва ақли, меҳнатсевар, иймон-эътиқодли фарзанд нафақат ота-онанинг, балки бутун жамиятнинг энг катта бойлигидир”, деб таъкидлаган. Ушбу талаб асосида мактаб ва ота-оналар ҳамкорлиги асосида дарс интизомини таъминлаш мезонларига алоҳида эътибор берилмоқда. Ушбу масала юзасидан мактабларда дарс интизомини тўлиқ таъминлаш давлат сиёсати даражасига кўтарилди.

Вазирлар Маҳкамасининг 2012 йил 19 июндаги “Баркамол авлодни тарбиялашда оила институти ва фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органларининг таълим муассасалари билан ўзаро ҳамкорлигини янада ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги қарори ота-оналарнинг фарзанд тарбиясидаги мажбурият ва масъулиятини кучайтириш, ўқув муассасаларида таълим-тарбия сифати, самарадорлиги ҳамда мактабларда дарс интизомини тўлиқ таъминлашини яхшилашда муҳим омил бўлмоқда.

Мазкур масалани ҳал қилишда мактаб ва ота-оналар ҳамкорлиги асосида дарс интизомини таъминлаш учун қуйидагиларга риоя этиш мақсадга мувофиқ, деб ҳисоблаймиз. Хусусан,

- Таълим муассасалари ва маҳаллалар ҳамкорлигида ўқувчилар ва уларнинг ота-оналари тўғрисида белгиланган тартибда электрон маълумотлар банкни янада тўлиқроқ шакллантириш;

- ўқувчиларнинг дарс қолдирмаслиги ва кеч қолишларига йўл қўймаслик;

- дарс машғулотлари тугагач уйга ўз вақтида қайтишларини назорат қилиш;

- ўқувчиларнинг уй вазифаларини бажаришлари учун уйда уларга шароитлар яратиб беришлари;

- уй вазифаларини шошилмай, аниқ бажариш имкониятини вужудга келтириш ва бошқалар.

Шуни айтиш жоизки, бола тарбиясида оила, мактаб ва жамоатчилик ҳамкорлиги ҳозирги кунимизнинг энг долзарб масалаларидан биридир. Биз биламизки ҳар бир ота-она фарзанди таълим олаётган мактаб жамоасининг аъзоси ҳисобланади. Ота-оналар орасида турли касб эгалари ва жамоатчи кишилар кўп бўлиб, улар умумий мажбурий таълимни амалга оширишда ота-оналар ўртасида таълим-тарбия тарғиботини олиб боришда, мактаб билан ота-

оналарнинг ҳамкорлигини ташкил қилиш ва мустаҳкамлашда “Ота-оналар қўмитаси” ташкил қилинган. Бу қўмигага ота-оналар орасидан сайлаб қўйилган раис ва мактаб директори раҳбарлик қиладилар.

Мактаб ва ота-оналар ҳамкорлиги – дарс интизомини таъминлаш мезони сифатида қуйидагиларни таклиф қиламиз.

Биринчидан, мустақил фикрлайдиган, миллий ва умуминсоний кадриятларга ҳурмат билан қарайдиган, ўзининг қатъий ҳаётий эътиқод ва қарашларига эга бўлган, миллий менталитетимизга ёт зарарли таъсирларга қарши туришга қодир ёшларни тарбиялаш.

Иккинчидан, таълим муассасаларида ўқувчиларнинг ички тартиб одоб-ахлоқ қоидаларига тўлиқ амал қилишини таъминлашда мактаб ва ота-оналар ҳамкорлигини кучайтириш;

Учинчидан, ўқувчиларга оид маълумотларни мактаб ва ота-оналар орасида алмашинувини йўлга қўйиш;

Тўртинчидан, мактаб ва оилада соғлом ижтимоий-маънавий муҳитни таъминлаш;

Бешинчидан, ўқувчи-ёшларнинг таълим-тарбия олиш жараёнида турли хил чалғитувчи воситалар (уяли алоқа воситалари, видеотасмалар, интернет тармоғидаги маълумотлар, компьютердаги ўйинлар)нинг зарари ва уларнинг оқибатларини олдини олиш бўйича мактаб ва оилада кенг тарғибот-ташвиқот ишларини олиб бориш;

Олтинчидан, таълим муассасаларидаги давоматни таъминлаш ва яхшилаш бўйича жамоатчилик назоратини кучайтириш;

Еттинчидан, вояга етмаганларнинг назоратсизлигини олдини олиш, дарс жараёнида ўқишга бормасдан бемақсад юрган ва тунги вақтларда “Интернет–кафе” ва “Компьютер клуб”ларида вақт ўтказётган вояга етмаганларни аниқлаш бўйича Жамоат кенгаши аъзолари билан “Ўқувчи”, “Давомат” каби рейдларни тизимли ўтказиш, рейдлар давомида аниқланган ўқувчиларни ўқишга қайтариш;

Саккизинчидан, мактаб ва оила ҳамкорлигида ўқувчиларнинг бўш вақтларини мазмунли ташкил этишда таълим муассасалари ва маҳаллаларда фан, спорт ва қизиқишлар бўйича тўғарақлар фаолиятини кучайтириш ва доимий мониторинг юритиш.

Тўққизинчидан, мактаб ва ота-оналар ҳамкорликда дарс интизомини янада таъминлашга қаратилган самарали меҳнатини оммавий ахборот воситалари орқали кенг ёритиб боришдан иборат.

ХУЛОСА

Ўрнида шуни айтиш керакки, юқоридаги фикр ва мулоҳазаларимиз мактабда ўқувчиларнинг дарс интизомини таъминлашда мактаб ва ота-оналар ҳамкорлиги жуда катта аҳамиятга эга ҳисобланади. Бу ўринда маълумотлар алмашинуви, мактабда ўқувчилар фаолияти, дарсларни ўзлаштириши, муаммолари шаффофлик ва очиқлиги таъминланса барча масалаларни ўз вақтида ҳал қилишга эришилади.

Бундан ташқари, оила, маҳалла ва таълим муассасалари билан ҳамкорликда ўқувчиларнинг бўш вақтларини мазмунли ўтказишда уларни замонавий, касб-хунарга ўргатиш, спорт машғулотларига жалб этишга ҳам алоҳида эътибор қаратилиши лозим.

Шунингдек, маҳалла профилактик инспектори ҳамда маҳалла фаоллари билан биргаликда ўқувчиларнинг дарс интизомини таъминлашда ўз ҳиссасини қўшиши лозим.

REFERENCES

1. Barakaevich, K. S. (2020). Improvement of Vocational Training of Pupils in Secondary Schools. *International Journal of Psychosocial Rehabilitation*, 24(1).
2. Qoraev, S. (2016). Specific features of interdisciplinary coherence and interoperability. "Education, Science and Innovation," 2 (2), 45-50.
3. Қораев, С. (2016). Фанлараро узвийлик ва узаро алоқани таъминлашнинг ўзига хос хусусиятлари. "Таълим, фан ва инновация", 2(2), 45- 50.
4. Elmurzaeva, N. K., & Qorayev, S. B. (2021). Pedagogical Requirements for the Organization of the Educational Process in Specialized State Educational Institutions. *Psychology and Education Journal*, 58(1), 1078-1084.
5. Қораев, С. Б. (2020). Профессional таълимда ўқув амалиётларини ташкил этишнинг ўзига хос хусусиятлари. *Academic Research in Educational Sciences*, 1 (3), 1281-1286.
6. Barakayevich, Q. S., & Baxtiyorovna, A. S. (2021). Xalqaro dastur talabalari asosida innovatsion ta'lim muhitini yaratish. *Integration of science, education and practice. scientific-methodical journal*, 1(02), 132-137.

7. Adbujalilova, S. A., & Koraev, S. B. (2020). Талабалар илмий дунёқарашини шакллантиришда педагогик технологияларнинг ўрни. Academic research in educational sciences, (4).
8. Караев, С. Б. (2018). Современные пути совершенствования учебнопроизводственных комплексов, специализированных на профессиональной подготовке учащихся. In Психология и педагогика на современном этапе (pp. 30-36).
9. Қораев, С. Б., & Жолдасов, И. С. (2021). Касб-хунар мактаблари фаолиятини амалий машғулотлар самарадорлигини ошириш орқали такомиллаштириш масалалари. Academic research in educational sciences, 2(2).
10. Tilakova, M., & Qoraev, S. (2020). Recommendations for students 'creative ability development. Academic Research in Educational Sciences, 1 (4), 184-189.
11. Adbujalilova, S. A., & Qorayev, S. B. (2020). The Role Of Pedagogical Technologies In The Formation Of Students' Scientific Outlook. European Journal of Molecular & Clinical Medicine, 7(03), 2020.
12. Тилакова, М., & Қораев, С. (2020). Ўқувчилар креативлик қобилиятларини ривожлантириш бўйича тавсиялар. Academic Research in Educational Sciences, 1 (4), 184-189.
13. Қораев, С. Б. (2016). Фанларни ўқитишда табақалаштирилган таълим технологиясини жорий этиш масалалари. Таълим технологиялари, 2, 45-50
14. Qorayev, S. B., & Janbayeva, M. S. (2021). Boshlang'ich sinf o'qish darslarida sinfdan tashqari ishlarni tashkil etish. academic research in educational sciences, 2(4), 149-153.
15. Qorayev, S. B., & Allayorova, S. B. (2021). Boshlang'ich sinf o'quvchilarini pirls xalqaro baholash dasturi tizimiga tayyorlash jarayonini takomillashtirish masalalari. Academic research in educational sciences, 2(2), 443-448.
16. Қораев, С. Б. (2018). Умумий ўрта таълим муассасаларида ўқув-ишлаб чиқариш мажмуаларини ташкил этишнинг долзарблиги. Таълим, фан ва инновация , 4, 28-31.
17. Мухамедов, Г. И., & Қораев, С. Б. (2019). Ўқув-ишлаб чиқариш мажмуа машғулотларини олиб боришда педагогмухандисларнинг касбий функцияларини ошириш тамойиллари. Муғаллим ҳәм ўзликсиз билимлендириў, 2, 71-74.
18. Қораев, С. Б. (2020). Професионал таълимда ўқувчиларни касб-хунарга тайёрлаш жараёнини такомиллаштириш йўллари. Узлуксиз таълим, 1, 88-92.

19. Қораев, С. Б. (2021). Профессional таълимда касбий амалий машғулотлар мазмуни ва уни такомиллаштириш йўллари. Academic research in educational sciences, 2(4), 1573-1581.
20. Қурбонова, М., & Қораев, С. (2020). Бошланғич таълимда ўқувчиларнинг ўқув-билиш компетенцияларини шакллантириш. Academic Research in Educational Sciences, 1(4), 795-801.
21. Qorayev, S. B., & Janbayeva, M. S. (2021). Boshlang'ich sinflarda sinfdan tashqari ishlarni tashkil etishning zamonaviy tamoyillarI. Academic research in educational sciences 2(CSPI conference 1), 1492-1496.
22. Janbayeva, M. S. & Qorayev, S. B. (2021). Modern principles of organization of extracurricular activities in primary schools. Экономика и социум, 5-2, 837-843.
23. Адбужалилова, Ш. А. (2020). Талабалар илмий дунёқарашини шакллантиришда педагогик технологияларнинг ўрни. Academic Research in Educational Sciences, 1(4), 813-823.
24. Abdujalilova, S., Koraev, S. B. (2020). Талабалар илмий дунёқарашини шакллантиришда педагогик технологияларнинг ўрни. Academic Research in Educational Sciences, 1(4), 813-823.